

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для студентів
спеціальності «Право»

Київ 2020

УДК 316:34
Я-90

Укладач: О.О. Яхно, канд. політ. наук
Б.І. Мотузенко, канд. соціол. наук
В.В. Єгоров, канд. іст. наук, доц.
І.О. Мамонтов, канд. юрид. наук

Рецензент: Сердюк Н.А., д-р юрид. наук, доц.

Відповідальний за випуск Є.В. Перегуда, докт. політ. наук,
професор, завідувач кафедри політичних наук і права

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права, протокол
№ 12 від 17 червня 2020 р.

Соціологія права: Методичні рекомендації до вивчення дисципліни
для студентів спеціальності «Право». Уклад. О.О. Яхно, Б.І. Мотузенко,
В.В. Єгоров, І.О. Мамонтов. Київ–Тернопіль: КНУБА, ФО-П Шпак В.Б.,
2020. 32 с.

Подано тематику лекційного курсу та практичних занять, плани
практичних занять, тематику індивідуальних завдань та рекомендації з їх
підготовки, питання підсумкового контролю, список рекомендованої
літератури.

Призначено для студентів спеціальності «Право».

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Тематика лекцій.....	7
4. Плани практичних занять.....	16
5. Методи навчання. Тематика індивідуальних завдань.....	25
6. Методи контролю. Питання до модульного та підсумкового контролю. Розподіл балів.....	27
7. Література.....	29

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Формування у студентів, які навчаються за спеціальністю «Право», уявлень про обрану ними професію, національні та міжнародні стандарти професійної юридичної діяльності, науку та освіту, основні види юридичної практики є основним завданням соціології права. Ця мета стає ще більш актуальною у світлі світових інтеграційних процесів та впровадження у суспільно-політичне життя України основоположних світових цінностей – прав людини, демократії та верховенства права. Сучасні фахівці повинні володіти правовими знаннями та навичками у різних сферах діяльності, а також бути обізнаними у сфері професійної етики.

Структура даного видання складається з тематики лекційного курсу, планів практичних занять, тематики індивідуальних робіт, питань до модельного та підсумкового контролю та списку літератури.

Важливе значення при вивченні дисципліни відводиться самостійній роботі студентів, зокрема виконанню індивідуального завдання. У цьому виданні наведений орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань. Перелік не є вичерпним. Студенти можуть запропонувати власні теми, зокрема, виходячи з інтересів своєї наукової роботи.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, вони можуть це зробити у вигляді реферату.

Вимоги до оформлення реферату:

- обсяг від 18 до 24 сторінок рукописного тексту;
- реферат включає: план, відповідно до плану зміст, основні висновки і список літератури;
- список літератури може складатися за алфавітом, за тематикою або за порядком згадування літератури в тексті.

Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета:

Викладання курсу має на меті формування у студентів комплексу знань з соціології права, соціологічного погляду на соціально-правові відносини, розвиток і функціонування соціального інституту права; правової свідомості і соціально-правового мислення; освоєння практичних підходів і методів соціологічного вивчення соціальних факторів, явищ і процесів у сфері правових відносин; придбання навичок використання отриманих теоретичних і практичних знань у професійній діяльності; підвищення рівня правової культури.

Завдання:

- вивчення соціальних функцій права, наслідків, пов'язаних з прийняттям та втіленням у суспільне життя правових актів;
- аналіз чинної системи юридично-політичних інститутів та їх трансформації;
- виявлення соціальних закономірностей взаємодії правових інститутів та можливість емпіричної перевірки таких закономірностей;
- характеристика та порівняння різних правових субкультур;
- типологізація соціальних систем з правової точки зору, дослідження зв'язків і відносин кожного типологізованого об'єкта на рівні закономірностей, отримання конкретного наукового знання про механізми їх дії та форми вияву в різних соціальних системах;
- вивчення змісту в реальній поведінці суб'єктів права таких соціальних елементів, як рівень правової інформованості, професійний статус, освіта, вік, стать, ціннісна орієнтація.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти мають здобути такі компетентності:

здатність аналізувати різні проблемні ситуації, пов'язані із соціально-правовою проблематикою; застосовувати практичні навички володіння методиками конкретних соціологічних досліджень для аналізу функціонування соціального інституту права у суспільстві.

Програмні результати навчання:

- знання основних механізмів дії права у суспільстві, формування правової свідомості та правової культури;
- розуміння джерел правової поведінки та витоків правової культури.
- готовність використовувати здобуті знання з проведення соціологічних досліджень у сфері права.

Знати: предмет соціології права, основні категорії і поняття сучасної соціології права (соціальний інститут права, суспільна свідомість у сфері права, структура і функції права в системі нормативного регулювання, правовідносини, правова свідомість та ін.); етапи і тенденції розвитку сучасної вітчизняної і зарубіжної соціології права; особливості соціологічного аналізу правових відносин.

Мати навички проведення конкретного соціологічного дослідження в праві, його галузях на підставі одержаних теоретичних знань, оволодіння різними методами дослідження, одержання, нагромадження, переробки інформації, робити висновки, узагальнення, рекомендації; мати навички вивчення і використання соціологічних досліджень в суспільній практиці.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Модуль 1 Основи соціології права

Тема 1. Соціологія права в системі суспільних та юридичних дисциплін

Формування соціології права як закономірний наслідок розвитку юридичних та соціальних наук. Соціологія права як специфічна галузь соціології. Взаємозв'язок соціології права з теорією права, соціологією, філософією права, політологією та іншими гуманітарними дисциплінами.

Предмет дисципліни соціології права. Визначення і тлумачення предмету соціології права. Соціальна зумовленість права, вплив права на соціальні процеси, формування і розвиток суспільних відносин. Соціологічний підхід до дослідження права.

Вивчення походження правових норм; соціальна зумовленість права, правових норм та інститутів; механізми зумовленості.

Ефективність права як предметна сфера соціології права.

Структурування соціології права за критеріями рівня дослідження, характеру дослідження, цілей та завдань, галузі та категорії права, виконавців правових ролей. Науково-теоретична і практична функції даної дисципліни.

Основні поняття та категорії соціології права: право, правова норма, правова свідомість, правові відносини, правова культура. Актуальність вивчення соціології права та її завдання.

Сучасний стан соціології права.

Тема 2. Історичні та наукові передумови виникнення соціології права

Ідеї права у філософській та політико-правовій літературі стародавнього світу. Основні етапи становлення та розвитку соціології права. Соціологія права в Античності, Середньовіччі, у Новий час.

Попередники соціології права: Демокріт, Платон, Арістотель, Ф. Бекон, Т. Гоббс, Б. Спіноза, А. Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Г. Гроцій, Д. Дідро, Дж. Локк, Ш. Монтеск'є. Соціоправові погляди Ф. Ніцше.

Європейська школа соціології права: Е. Еріх («Живе право» Е. Еріха та його вплив на розвиток соціології права), Б. Малиновський, Г. Гурвич, Ж. Карбоньє, Ж. Крює, А. Арно, П. Сорокін, Р. Треверс, В. Феррарі, Р. Дарендорф.

Закон А. Кетле про існування злочинності в суспільстві.

Американська школа соціології права: Р. Паунд, О. Холмс; реалістичний напрям американської соціології права. Два крила реалістичного напрямку: крайнє (Д. Френк, Т. Арнольд, Х. Оліфент) та помірне (В. Кук, Н. Герлен, К. Левеллін).

Початок становлення науки соціології права у ХХст.: Е.Дюркгейм, Е.Феррі, Г.Тард, М.Вебер, Т.Парсонс. П. Сорокін про злочинність та кару, подвиги та нагороди.

Особливості стану соціології права в Україні (Г. Сковорода, І. Котляревський, Т. Шевченко, М. Драгоманов, І. Франко, М. Грушевський). Українська школа соціології права (С. Дністрянський, Б. Кістяківський, О. Кістяківський, М. Ковалевський, Л. Петражицький).

Проблеми соціології права ХХ ст.. у 30–60 роки. Досвід соціологічних досліджень в праві у 70–80 роки, основна проблематика. Соціологія права в сучасних умовах розвитку України: проблеми, досягнення.

Основні течії в сучасній соціології права: психологічна, функціоналістська, структуралістська тощо.

Тема 3. Право як соціальний інститут: функції, механізм соціальної дії

Поняття та основні ознаки права як соціального інституту. Загальні риси права. Характеристика права як соціального інституту.

Соціальні функції права: інтергративна, регулятивна, охоронна, комунікативна. Латентні функції інституту права.

Соціальна дія права. Сутність механізму соціальної дії права, його розуміння в українській науковій думці. Форми соціальної дії права: юридична, психологічна, етична, інформаційна.

Формування уяви про право, поняття правового клімату. Засоби соціально-правового впливу та їх характеристика.

Соціальна ефективність права. Методики вивчення ефективності права. Умови ефективності дії права. Показники та критерії оцінки соціальної ефективності права. Механізм реалізації права, умови ефективності його дії.

«Офіційний» та «тіньовий» напрямки права у правотворчому процесі. Сутність механізму соціальної дії права.

Специфіка соціального аналізу права. Роль права в суспільній системі. Право та його цінність в оцінках населення.

Тема 4. Проблеми особистості в теорії та практиці права. Правова соціалізація особистості

Особистість в системі правових відносин. Теоретична, практична та

прикладна актуальність проблеми особистості в соціології права. Спрямованість соціальних орієнтацій особистості: законослухняна або антисоціальна чи кримінальна

Антропологічний або біологічний підхід до проблеми кримінальної особистості. Психологічний підхід до аналізу антисоціальної поведінки особистості. Соціологічний та соціально-психологічний аналіз антисоціальної особистості. Порушення прав особистості. Сучасний погляд на антисоціальну кримінальну особистість. Незадоволення потреб особистості як головна причина сучасної девіантної поведінки молоді.

Поняття соціалізації. Основні концепції соціалізації. Соціально-психологічні механізми та інститути соціалізації. Три основні феномени соціалізації: накопичення знань про суспільство, формування системи цінностей, засвоєння загальноприйнятих норм поведінки. Базовий феномен соціалізації - засвоєння інтересів груп, до якої належить людина.

Специфіка правової соціалізації. Стадії соціалізації: стадія первинної соціалізації, стадія індивідуалізації, стадія інтеграції. Етапи стадії інтеграції: трудова соціалізація та посттрудова соціалізація.

Рівні правової соціалізації особистості. Фактори правової соціалізації.

Психологічний механізм соціалізації. Значення функцій права в процесі правової соціалізації. Принципи правової соціалізації. Структура поля правової соціалізації особистості. Діяльність особистості як головний напрям соціалізації. Принципи, що застосовуються в цій діяльності. Система регулювання соціальної поведінки. Соціальне й індивідуальне в процесі правової соціалізації. Динамічна функціональна структура особистості.

Критерії оцінки особистості як суб'єкта правової "соціалізації". Механізм правової соціалізації особистості.

Основні завдання соціології права по забезпеченню оптимального процесу правової соціалізації. Сучасний погляд на антисоціальну та кримінальну особистість.

Тема 5. Правова культура та шляхи її формування

Правова культура: сутність поняття та різноманітність теоретичних підходів до її пояснення. Сутність правової культури суспільства та особи. Роль правової культури в українському суспільстві. Основні напрями її впливу на індивіда.

Структура правової культури. Методологічне значення категорії «культура» для правової культури. Елементи правової культури. Структурні рівні правової культури: повсякденний, професійний (спеціальний) і теоретичний. Правова культура особистості, групи,

суспільства.

Складові та елементи правової культури: знання права, правових норм; розуміння та усвідомлення правових норм; ставлення до права, правових норм, інститутів та їх представників.

Шляхи формування правової культури. Сутність правової соціалізації, її специфічні характеристики та особливості. Правова соціалізація в умовах кризового періоду розвитку суспільства, деструктивні фактори впливу на процес соціалізації. Правова освіта та принципи її організації, правове виховання, його зміст, принципи, методи та форми. Правове самовиховання. Роль засобів масової інформації у формуванні правової культури.

Правова культура сучасного українського суспільства та феномен правового нігілізму. Правовий нігілізм: види, причини виникнення, наслідки.

Характеристика сучасної соціокультурної ситуації та її вплив на розвиток взаємодії суспільства, держави й особистості. Правова культура української молоді.

Модуль 2

Соціологія правової поведінки та правової діяльності

Тема 6. Правова свідомість та правова поведінка

Поняття та специфіка правосвідомості як елемента правової культури. Визначення правосвідомості і її змісту. Специфіка правосвідомості. Соціальна структура свідомості. Особливості суспільної, групової та індивідуальної правосвідомості. Рівні правосвідомості: повсякденний, спеціалізований (професійний) і науковий. Функції правосвідомості: пізнавальна, оціночна, регулятивна. Функціональна структура правосвідомості.

Структура правосвідомості: знання правових норм, їх розуміння і ставлення до права та правових інститутів. Соціальна зумовленість правових норм та викликаних ними правовідносин.

Правосвідомість як об'єкт соціологічного дослідження: вивчення когнітивного, переконавчого, оціночного, вольового аспектів. Методика дослідження правосвідомості, її оцінка та вимір. Виявлення характеру правосвідомості.

Проблема криміналізації суспільної свідомості, причини даного явища та методи подолання. Правосвідомість сучасної студентської молоді.

Правова свідомість та правова поведінка як форми суспільної свідомості. Правова поведінка особистості. Соціальні ознаки правової

поведінки: соціально-ціннісна значущість, соціальна результативність, психологізм та суб'єктивність. Специфічні юридичні ознаки правової поведінки. Різновиди правової поведінки за ступенем активності залучення особи до процесу правового регулювання.

Структура правової поведінки: суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна та об'єктивна сторони. Види правової поведінки: правомірна; правопорушення, протиправна; зловживання правом; об'єктивно протиправна поведінка, злочин. Поняття правопорушення і провини.

Форми правомірної поведінки. Загальні властивості правомірної поведінки.

Тема 7. Соціологія девіантної поведінки

Сутність поняття девіації. Головні ознаки девіації. Норма і відхилення. Типологія соціальних норм. Незадоволені потреби особистості як передумови поведінки, що відхиляється від норми.

Світові правові системи: англо - саксонська (прецедентне право); романо-германська (кодифікація); мусульманська (закони Шаріату); далекосхідна (мораль, конфуціанство); африканська (традиції).

Типологія відхилень. Девіантна і делінквентна поведінка. Теорії девіантної поведінки. Типи поведінки: конформізм, інновація, ритуалізм, ретритизм, бунтарство. Девіантність і повсякденна.

Конформізм, нонконформізм та контраформізм як форми соціальної поведінки. Соціальні аспекти правової дії на суспільно-небезпечні форми поведінки.

Причини та чинники розповсюдження девіації. Приклади позитивної девіації в суспільстві.

Профілактика девіантної поведінки як рання профілактика злочинності. Етапи процесу профілактики девіантної поведінки.

Тема 8. Соціологія злочинності. Сутність девіантної поведінки правопорушника

Соціальна сутність протиправної поведінки. Злочинна поведінка як найбільш тяжка частина протиправного діяння. Соціальна характеристика злочинної поведінки. Злочинність як соціальне явище.

Соціологія злочинності - галузь соціології права. Специфіка дослідження соціології злочинності. А. Кетле як засновник соціології злочинності. Основні напрями аналізу природи злочинності: антропологічна теорія, концепція соціальної природи злочинів, теорія диференціальної асоціації, теорія соціального конфлікту як основа злочину.

Специфіка соціального аналізу злочину. Розмежування «соціології

злочинності» з кримінологією як науковою і навчальною дисципліною.

Наукові підходи соціології до дослідження злочину та його соціальних детермінацій: багатомірний підхід; позитивна роль злочину у суспільному житті за Е. Дюркгеймом.

Теорії походження та причини злочинності: біологічний, психологічний, філософський підходи. Основні соціологічні теорії злочинності драматизації зла, диференційованої асоціації, конфлікту культур, відчуження, референтної групи, злочинних субкультур, соціального контролю, сприятливих можливостей, дрейфа, соціальної дезорганізації – та їх інтерпретація.

Фактичні злочини: фактичні злочини «керівників» - домінантів: анонімне насильство; репресії; насильство в «тіньовій економіці»; насильницьке переселення людей.

Соціальні інститути та злочинність: дезорганізація інститутів та злочинність, ігнорування нових інститутів, нові інститути як чинник злочинності. Стан злочинності, її причини та чинники, соціальна база в умовах системної кризи українського суспільства. Особистість злочинця: типологія, мотивація, ціннісно-нормативний комплекс. Соціологічне вивчення особистості злочинця.

Латентна злочинність та методи її вивчення. Дитяча, молодіжна, організована злочинність. Латентна злочинність з точки зору тендерного аналізу. Тюремна субкультура, її поширення. Жаргон та його роль у збереженні та трансляції кримінальної субкультури. Причини та чинники розповсюдження кримінальної субкультури в сучасному українському суспільстві. Сутність корупції та її функції в суспільстві.

Профілактика, покарання, реабілітація як складова системи боротьби зі злочинністю. Покарання: сутність та принципи. Криза системи покарання.

Смертна кара та проблема її скасування.

Контркультура (субкультура) злочинного світу. Види контркультури злочинного світу: субкультура засуджених; субкультура «фактотум», Моббінг як елемент субкультури «фактотум». Інструмента субкультури «фактотум»: інтрига, провокація.

Тема 9. Соціальна природа юридичного конфлікту, особливості його вирішення

Поняття «соціальний конфлікт» та «юридичний конфлікт». Конфліктні моделі Л. Козера та Р. Дарендорфа. Соціологія правового конфлікту. Правовий конфлікт як різновид соціального конфлікту: поняття, специфіка. Способи розв'язання соціального конфлікту.

Внутрішня структура правового конфлікту. Суб'єкт правового

конфлікту: безпосередні учасники, організатори, підбурювачі, пособники, посередники та арбітри, свідки. Складові юридичного конфлікту.

Форма суспільних відносин: суспільна позиція, консолідація, співробітництво, компроміс. Об'єкт правового конфлікту. Суб'єктивна сторона правового конфлікту. Об'єктивна сторона правового конфлікту.

Типологія конфліктів. Сутність та особливості юридичного конфлікту. Типологія юридичних конфліктів за загальними та спеціальними ознаками. Структура юридичного конфлікту.

Кримінальний конфлікт. Фактори виникнення кримінального конфлікту, основні його елементи та стадії перебігу. Засоби розв'язання правового конфлікту. Вплив права на причини, розвиток, результати, наслідки конфлікту.

Державно-правові конфлікти та їх прояви. Юридичні чинники політично-правового конфлікту. Соціальне підґрунтя процесу створення законів як чинник виникнення конфліктів. Учасники правового конфлікту (підбурювач, посібник, пасивні свідки, очевидці, посередники та судді). Форми запобігання конфлікту. Вплив права на юридичний конфлікт.

Стилі поведінки людей в різноманітних ситуаціях. Латентна та відкрита стадія конфлікту. Фази конфлікту. Юридизація конфлікту. Чинники, що сприяють розвитку конфлікту мирним шляхом. Медіатор. Правові засоби розв'язання конфлікту. Гаагський та Європейський суд як альтернатива вирішення конфліктів.

Приклади юридичного конфлікту у політичній сфері сучасної України.

Тема 10. Соціологія законодавчої діяльності. Закон та громадська думка

Сутність та зміст соціології законодавчої діяльності. Правотворчість і законотворчість. Реальний стан чинного законодавства та законотворчої діяльності та недоліки.

Соціальний механізм законотворчості. Взаємозалежність закону та звичаїв. Проблеми ефективності законодавства. Соціологічне забезпечення законодавчого процесу. Стадії законотворчої діяльності.

Соціальні фактори законотворчого процесу. Соціологія громадської думки. Поняття і визначення громадської думки. Зарубіжне і вітчизняне вивчення громадянської думки.

Правова сфера в фокусі громадської думки. Загальні риси механізму формування громадської думки відносно правової сфери. Джерела формування громадської думки: досвід, засоби масової інформації, чутки, офіційні джерела. Правоохоронні органи України в фокусі громадської

думки. Кількісна та якісна диспропорція між даними джерелами. Об'єкти громадської думки відносно правової сфери: право як таке, правові норми, правоохоронні органи, прокуратура, суд, закони та кодекси, пенітенціарна система, покарання та принципи його здійснення, смертна кара, кримінальна ситуація, безпека населення, ефективність правозастосування тощо. Природа громадської думки. Види громадської думки відносно правової сфери: емоційне – раціональне, латентне – відоме, архетипічне – актуальне. Канали актуалізації громадської думки.

Ставлення населення до суб'єктів правової сфери. Громадська думка про кримінальну ситуацію в Україні. Правова інформованість населення як чинник формування компетентної громадської думки. Особлива роль засобів масової інформації у формуванні громадської думки. Маніпуляції громадської думкою у процесі виборів як вид злочинності і система покарання в Україні. Проблема формування позитивного іміджу правоохоронних та правозастосовних органів в Україні: методи та напрями.

Тема 11. Соціологія судочинства. Соціологія кримінального права

Правозастосування як вид соціальної діяльності. Правозастосувальний процес. Соціально-правовий контроль на стадії правозастосування та його ознаки. Соціальні та юридичні чинники впливу на правозастосовну діяльність: кадровий склад суб'єктів — правозастосовників; конкретно-історичні умови; соціально-психологічний механізм прийняття рішення; фактична діяльність суб'єктів правозастосування; якість акта застосування правових норм.

Спеціальні процесуальні форми. Типи правозастосовників. Моральні і етичні норми суб'єктів правозастосування. Ефективність право застосовної діяльності і її критерії.

Предмет соціології кримінального права. Суспільна небезпека злочинів та соціальна обумовленість кримінально-правових заборон.

Класифікація злочинів. Соціальний механізм дії кримінально-правових норм та забезпечення їх ефективності. Канали впливу кримінального закону на функціонування системи кримінальної юстиції та правосвідомість громадян. Основні варіанти поведінки, значущої з погляду кримінально-правової норми. Роль ЗМІ в формуванні іміджу поліції, прокуратури, суду.

Етапи забезпечення ефективності кримінально-правової норми: обумовлення, формулювання, реалізація. Три рівні аналізу ефективності кримінально-правової норми та соціального механізму кримінально-правового впливу. Обов'язкові передумови дієвості кримінально-правових

норм.

Тема 12. Соціологічні дослідження в галузі права. Право як об'єкт соціологічного дослідження

Сутність соціально-правових досліджень та їх значення. Специфіка розробки програми та інструментарію конкретно-соціологічних досліджень в галузі права. Методологія та методика соціологічних досліджень.

Методологічні засади соціолого-правових досліджень. Методи соціологічних досліджень і їх специфіка у праві. Узагальнення фактів — процес систематизації. Класифікація емпіричних даних. Соціологічні методи дослідження в галузі права: опитувальні методи, аналіз документів, спостереження, експеримент. Організація конкретно-соціологічного дослідження та проведення соціально-правового дослідження. Програма соціально-правового дослідження Особливості соціологічного аналізу різних сфер правової дійсності.

Правила і спосіб класифікації соціологічних фактів — статистичні групування. Завдання групування. Класифікація групувань.

Дослідження сукупності зв'язків правової системи. Три блоки зв'язків правової системи: зв'язки всередині правової системи, зворотні зв'язки права із суспільними відносинами. Загальні методи і принципи дослідження зв'язків.

Спеціальні методи багатомірного аналізу: таксономія (розпізнавання образів), факторний аналіз, багатомірне шкалювання, кластерний аналіз.

4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Соціологія права в системі суспільних та юридичних дисциплін

План заняття

1. Соціологія права, її об'єкт і предмет.
2. Актуальність вивчення соціології права.
3. Структура і функції соціології права.
4. Основні поняття та категорії соціології права: право, правова норма, правосвідомість, правовідносини, правова культура.
5. Соціальне прогнозування у сфері права.

Список рекомендованої літератури до теми 1

1. Демичева А.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціологія права» для спеціальності 6.03010101. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.
2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією д.соціол.н., проф. Л.М. Герасіної, д.ю.н., проф., члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

Тема 2. Історичні та наукові передумови виникнення соціології права. Основні етапи становлення та розвитку соціології права

План заняття

1. Історичні передумови виникнення та зародження соціології права (Платон, Арістотель, Т.Гоббс, А.Вольтер, Ж.-Ж.Руссо, Г. Гроцій, Д.Дідро, Дж.Локк, Ш. Монтескьє).
2. Соціологія права в концепціях О. Конта, Е. Дюркгейма, М. Вебера.
3. Протосоціологічний і європейський етапи розвитку соціології права; основні представники європейської школи соціології права: Е. Ерліх, Б. Малиновський, Г. Гурвич.
4. Американський етап розвитку соціології права (Р. Паунд, О. Холмс). Реалістичний напрям американської соціології права (Д. Френк, Т. Арнольд, Х. Оліфент, В. Кук, Н. Герлен, К. Левеллін)
5. Розвиток соціології права в Україні (С. Дністрянський, Б. Кістяківський, М. Ковалевський).
6. Теорія правового плюралізму Л. Петражицького. Соціологія права

П. Сорокіна.

7. Сучасна українська соціологія права: проблеми, досягнення.

Список рекомендованої літератури до теми 2

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк_Балинська_основи_соціології_посібник.pdf.

2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією д.соціол.н., проф. Л.М. Герасіної, д.ю.н., проф., члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

3. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf>.

Тема 3. Право як соціальний інститут та соціальне явище

План заняття

1. Соціальна природа права. Поняття та основні ознаки права.
2. Соціальна цінність права. Соціальні функції права.
3. Соціальна обумовленість розвитку права.
4. Соціальні норми, норми права та їх взаємозв'язок.
5. Соціальні фактори реалізації в механізми дії права.

Список рекомендованої літератури до теми 3

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк_Балинська_основи_соціології_посібник.pdf.

2. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf>.

Тема 4. Особистість в теорії та практиці права. Правова соціалізація особистості

План заняття

1. Правова соціалізація, її зміст і структура.
2. Особливості правової соціалізації особистості.
3. Соціально-психологічні механізми та інститути правової соціалізації
4. Основні концепції соціалізації
5. Рівні правової соціалізації особистості. Фактори правової соціалізації.
6. Соціальне й індивідуальне в процесі правової соціалізації.
7. Соціологічний та соціально-психологічний аналіз антисоціальної особистості.

Список рекомендованої літератури до теми 4

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк_Балинська_основи_соціології_посібник.pdf.
2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією д.соціол.н., проф. Л.М. Герасіної, д.ю.н., проф., члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.
3. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf>.

Тема 5. Правова культура та шляхи її формування

План заняття

1. Правова культура суспільства та особистості: сутність поняття.
2. Різноманітність теоретичних підходів до вивчення правової культури.

3. Правосвідомість та її деформації.
4. Правова культура та її складові.
5. Шляхи формування правової культури. Сутність правової соціалізації
6. Правова освіта та правове виховання: зміст, принципи, методи та форми.
7. Правове самовиховання. Правова культура сучасної української молоді.

Список рекомендованої літератури до теми 5

1. Гнатюк Я.С., Гоян І.М. Соціологія права: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 124 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.
2. Демичева А.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціологія права» для спеціальності 6.03010101. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.
3. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. – Х.: Право, 2009 – 352 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2010/Daniljan_2009.pdf

Модуль 2

Соціологія правової поведінки та правової діяльності

Тема 6. Правова свідомість та правова поведінка

План заняття

1. Вивчення в соціології правової свідомості
2. Правова поведінка: особливості вивчення в соціології
3. Структура правосвідомості: знання та розуміння норм, ставлення до права та правових інститутів.
4. Соціальна солідарність та її правовий зміст.
5. Соціальні та специфічні юридичні ознаки правової поведінки.
6. Правова поведінка особистості. Різновиди правової поведінки.

Список рекомендованої літератури до теми 6

1. Гнатюк Я.С., Гоян І.М. Соціологія права: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 124 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.
2. Демичева А.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціологія права» для спеціальності 6.03010101. URL:

<http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

3. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf>.

Тема 7. Соціологія девіантної поведінки

План заняття

1. Девіація. Суть поняття. Типологія відхилень.
2. Норма і відхилення від неї. Типологія відхилень.
3. Соціологічні теорії девіантної поведінки.
4. Причини та чинники розповсюдження девіації. Приклади позитивної девіації.
5. Профілактика девіантної поведінки як рання профілактика злочинності

Список рекомендованої літератури до теми 7

1. Гнатюк Я.С., Гоян І.М. Соціологія права: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 124 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

Тема 8. Соціологія злочинності. Сутність девіантної поведінки правопорушника

План заняття

1. Девіантна і кримінальна поведінка.
2. Соціологічні теорії злочинності як девіантної поведінки.
3. Функції і зміст соціального контролю.
4. Злочинність як соціальне явище. Соціальні характеристики злочинної поведінки.
5. Теорії походження та причини злочинності.
6. Контракультура (субкультура) злочинного світу та її види.
7. Чинники розповсюдження кримінальної субкультури в українському суспільстві.

Список рекомендованої літератури до теми 8

1. Джужа О. М. Роль соціально-психологічних факторів у детермінації злочинності в Україні // Науковий вісник Нац. акад. внутр.

справ. – 2014. – № 3 (92). – С. 64–78. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvknuvs_2014_3_8)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvknuvs_2014_3_8](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvknuvs_2014_3_8)

2. Запобігання злочинності (теорія і практика) : [навч. посіб.] / В. В. Голіна. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/NMP_0016.pdf.

3. Пугач В.О. Кримінальна субкультура та поширення її в Україні / В. О. Пугач, О.В. Непочаткова // Вісті Кримінологічної асоціації України. – Альманах. Вип. 1. – Х. : Вид-во НУВС, 2004. – С. 144–148. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/drp_2014_3_20.pdf.

4. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність / О. Ярмиш // Право України. – 2014. – № 4. – С. 134–140. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/pravoukr-2014-4-pravo_ukr_4_14.pdf?id=3e76f268-7c8f-4f3f-a804-aadcfa73152.

Тема 9. Соціальна природа правового конфлікту та особливості його вирішення.

План заняття

1. Поняття «соціальний конфлікт» та «юридичний конфлікт»
2. Внутрішня структура і складові юридичного конфлікту
3. Типологія конфліктів
4. Кримінальний конфлікт: елементи, фактори виникнення, стадії.
5. Латентна та відкрита стадія конфлікту. Фази конфлікту.
6. Шляхи завершення і засоби вирішення конфліктів.
7. Вплив права на причини, розвиток, результати, наслідки конфлікту.

Список рекомендованої літератури до теми 9

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк_Балинська_основи_соціології_посібник.pdf.

2. Бобровник С. Правовий конфлікт : поняття, ознаки, природа та різновиди / С. Бобровник // Вісник Акад. правових наук України. – Х. :

Право, 2011. – № 1(64). – С. 26-33. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=varnyu_2011_1_3.

3. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність / О. Ярмиш // Право України. – 2014. – № 4. – С. 134–140. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/pravoukr-2014-4-pravo_ukr_4_14.pdf?id=3e76f268-7c8f-4f3f-a804-aadcfd73152.

Тема 10. Соціологія законодавчої діяльності. Закон та громадська думка

План заняття

1. Співвідношення легального і легітимного в законодавстві
2. Ефективність законодавства
3. Соціологія громадської думки
4. Соціологія законодавства і правотворчий процес
5. Соціологія законодавства.
6. Правова сфера в фокусі громадської думки. Загальні риси механізму формування громадської думки відносно правової сфери.
7. Маніпуляції громадської думкою як вид злочинності і система покарання в Україні.

Список рекомендованої літератури до теми 10

1. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2013. – 536 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/335836127_Gromadanske_suspilstvo_politichni_ta_socialno-pravovi_problemi_rozvitku_monografia.
2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією доктора соціологічних наук, професора Л.М. Герасіної, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.
3. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність / О. Ярмиш // Право України. – 2014. – № 4. – С. 134–140. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/pravoukr-2014-4-pravo_ukr_4_14.pdf?id=3e76f268-7c8f-4f3f-a804-aadcfd73152.

Тема 11. Соціологія правозастосування. Соціологія кримінального права

План заняття

1. Правозастосування як вид соціальної діяльності
2. Суб'єкти правозастосовчої діяльності
3. Умови правозастосовчої діяльності: загальні, спеціальні, індивідуальні
4. Фактична діяльність правозастосовувачів.
5. Соціальні критерії її оцінки діяльності правозастосовувачів

Список рекомендованої літератури до теми 11

1. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією д.соціол.н., проф. Л.М. Герасіної, д.ю.н., проф., члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

Тема 12. Право як об'єкт емпіричного соціологічного дослідження. Методологія та методика соціологічних досліджень в галузі права

План заняття

1. Методологічні засади соціолого-правових досліджень
2. Соціологічні методи дослідження в галузі права.
3. Характеристика методів вивчення суспільної думки.
4. Організація і структура соціолого-правових досліджень
5. Опитувальні методи, аналіз документів.
6. Методи спостереження та експерименту у соціолого-правових дослідженнях.
7. Особливості соціологічного аналізу різних сфер правової дійсності.

Список рекомендованої літератури до теми 12

1. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М.

Джужи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL:
<http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf>.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Основними формами вивчення курсу є: лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів, написання індивідуальних робіт, виконання завдань модульного контролю, складання заліку.

Важлива роль належить *лекції*, що є провідною організаційною формою навчання, засобом спрямування спільної діяльності викладачів і студентів на досягнення цілей навчання. Під час лекцій визначається зміст і наукова спрямованість предмета, розглядаються найважливіші проблеми, прокладається шлях до самостійного вивчення джерел.

Семинар – це колективна форма аудиторних занять; активний метод перевірки знань, якому передують самостійне вивчення студентами різних історичних джерел і посібників. На семінарських заняттях студенти, під керівництвом викладача, шляхом творчого обміну думок у процесі товариської дискусії поглиблюють і узагальнюють знання, здобуті на лекціях і під час самостійної роботи, учаться давати об'єктивну оцінку суспільним явищам, формувати власні погляди та активну життєву позицію, здобувають досвід усного виступу перед аудиторією.

Важливою складовою підготовки до семінарського заняття є *самостійна робота студента* з літературою. Зміст і спрямованість цієї роботи визначається на лекціях. Самостійна навчальна робота не лише формує у студентів навички та вміння самостійного здобування знань, що важливо для здійснення неперервної освіти протягом усієї подальшої трудової діяльності, а й має важливе виховне значення, оскільки формує самостійність як рису характеру, що відіграє істотну роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації. Обов'язковою складовою самостійної роботи студентів є: конспектування передбачених до кожного семінарського заняття основних джерел в окремому зошиті.

Тематика індивідуальних завдань (рефератів)

1. Джерела і природа злочинності як соціальний феномен.
2. Соціальна аномія суспільства в контексті злочинності.
3. Правова соціалізація особистості як соціологічного вивчення..
4. Девіантна та деліквентна поведінка: загальна характеристика.
5. Юридична організація як предмет соціологічного дослідження.
6. Правова політика сучасної української держави.
7. Проблеми формування антикорупційної політики.
8. Правопорушення як вид соціальної патології.
9. Проблема причин правопорушень у світовій і вітчизняній науці.

10. Соціальна профілактика правопорушень.
11. Роль права у попередженні і вирішенні соціальних конфліктів.
12. Специфіка економічних, політичних, соціальних і гуманітарних прав людини.
13. Правова культура та правова поведінка людини.
14. Соціально-правовий механізм регулювання суспільних відносин.
15. Соціальне середовище та соціальні можливості як фактор девіації.
16. Проблеми девіантності в Україні.
17. Сучасний погляд на антисоціальну, кримінальну особистість.
18. Право в “кодексах” і право в житті.
19. Місце соціології права в системі соціологічної науки.
20. Зародження і становлення соціології права як самостійної галузі соціології (кінець XIX – початок XX ст.).
21. Соціальні особливості кримінального конфлікту.
22. Вплив поглядів Г.Тарда на розвиток соціології права.
23. Соціологічний підхід до права в Україні (XIX – поч. XX ст.).
Соціальна обумовленість та соціальна цінність права.
24. Правова поведінка: особливості вивчення в соціології.
25. Соціологічний аналіз громадянського суспільства у контексті формування правової культури
26. Особливості розвитку соціології права в Україні.
27. Соціальні фактори формування правової свідомості особистості та групи.
28. Фактична діяльність суб’єктів правозастосування. Соціальні критерії її оцінки.
29. Соціологічна експертиза і соціологічне тлумачення закону.
30. Соціальні аспекти судових помилок.
31. Стадії законотворчого процесу як об’єкти дослідження соціології законодавства.
32. Соціологічні аспекти вивчення нормотворчого процесу.
33. Соціологічна експертиза законопроектів.
34. Поняття «ефективність законодавства» і характеристика її визначення.
35. Методологічні засади соціолого-правових досліджень.
36. Характеристика методів вивчення громадської думки.
37. Використання соціологічних досліджень у юридичній практиці
38. Методика дослідження правосвідомості, її оцінка та вимір.
39. Поняття та сутність девіантної поведінки. Норма і відхилення.
40. Організація і структура соціолого-правових досліджень.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний і модульний контроль здійснюється під час практичних занять та захисту індивідуальних завдань, передбачених робочою програмою. Форма контролю – усне опитування студентів. Засоби контролю – завдання (питання та тести). При поточному контролі оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; експрес-контроль у формі тестів.

При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів; самостійне опрацювання тем; написання індивідуальних завдань (рефератів); опрацювання конспектів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії за підсумками поточного та модульного контролю.

ПИТАННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

1. Предмет соціології права.
2. Структура і функції соціології права.
3. Методи соціології права
4. Місце соціології права в системі суспільних та правових наук.
5. Передумови виникнення соціології права.
6. Класична соціологія права.
7. Соціолого-правові погляди Е. Дюркгейма.
8. Концепція “живого права” Є. Ерліха.
9. Прагматична соціологія права Р. Паунда.
10. Розвиток соціології права в Україні в кінці ХІХ ст..
11. Соціологія права в Україні в ХХ ст.
12. Соціальні функції права.
13. Механізм соціальної дії права.
14. Основні концепції соціалізації.
15. Зміст та інститути правової соціалізації
16. Особливості і механізми правової соціалізації особистості.
17. Поняття і структура правової культури.
18. Правова культура і правова поведінка.
19. Правова поведінка: особливості вивчення в соціології.
20. Соціальні чинники формування правової свідомості
21. Специфіка і структура правової свідомості.
22. Соціологічний розгляд правотворчості.

23. Основні соціологічні концепції девіантної поведінки.
24. Правова культура і правове виховання.
25. Право як соціальний феномен.
26. Поняття і загальні риси громадянської думки.
27. Механізми формування громадської думки
28. Соціальні фактори законотворчого процесу.
29. Правозастосування як вид соціальної діяльності
30. Суб'єкти та умови правозастосовної діяльності
31. Соціальна природа та цілі правосуддя.
32. Поняття та ознаки соціального конфлікту та юридичного конфлікту.
33. Закон як соціальне явище.
34. Судовий процес як соціальна взаємодія.
35. Теорії соціальних конфліктів.
36. Структура і класифікація юридичних конфліктів.
37. Концептуальні підходи до соціології злочинності.
38. Злочин як об'єкт соціологічного аналізу.
39. Способи розв'язання юридичних конфліктів.
40. Методи соціолого-правових досліджень

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	<u>F</u>	<u>Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</u>

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання												Індивідуальні завдання	Сума балів
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
35					50							15	100

7. ЛІТЕРАТУРА

Методичне забезпечення дисципліни

1. Гнатюк Я.С., Гоян І.М. Соціологія права: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 124 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.
2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією д.соціол.н., проф. Л.М. Герасіної, д.ю.н., проф., члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.
3. Демичева А.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціологія права» для спеціальності 6.03010101. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

Додаткова література

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк_Балинська_основи_соціології_посібник.pdf.
2. Бобровник С. Правовий конфлікт : поняття, ознаки, природа та різновиди / С. Бобровник // Вісник Акад. правових наук України. – Х. Право, 2011. – № 1(64). – С. 26-33. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=vapny_2011_1_3.
3. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2013. – 536 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/335836127_Gromadanske_suspilstvo_politichni_ta_socialno-pravovi_problemozvitku_monografia.
4. Джужа О. М. Роль соціально-психологічних факторів у детермінації злочинності в Україні // Науковий вісник Нац. акад. внутр. справ. – 2014. – № 3 (92). – С. 64–78. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S

21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvknuvs_2014_3_8.

5. Запобігання злочинності (теорія і практика) : [навч. посіб.] / В. В. Голіна. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/NMP_0016.pdf.

6. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. — Х. : Право, 2009 .— 352 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2010/Daniljan_2009.pdf.

7. Пугач В.О. Кримінальна субкультура та поширення її в Україні / В. О. Пугач, О.В. Непочаткова // Вісті Кримінологічної асоціації України. – Альманах. Вип. 1. – Х. : Вид-во НУВС, 2004. – С. 144–148. URL: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/drp_2014_3_20.pdf.

8. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джу́жа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джу́жи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf>.

9. Соціологія права: Навч. посіб. За ред. Н. П. Осипової. Х.: Право, 2007. 232 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638>.

10. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність / О. Ярмиш // Право України. – 2014. – № 4. – С. 134–140. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/pravoukr-2014-4-pravo_ukr_4_14.pdf?id=3e76f268-7c8f-4f3f-a804-aadcfd73152.

Інформаційні ресурси

<http://library.knuba.edu.ua/>. Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури.

<http://org2.knuba.edu.ua/>. Освітній портал КНУБА.

<http://aur.org.ua/sp-journal>. Журнал «Соціологія права»

Навчальне видання

СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для студентів
спеціальності «Право»

Укладач:

ЄГОРОВ Владислав Володимирович

МАМОНТОВ Ігор Олександрович

МОТУЗЕНКО Богдан Ігорович

ЯХНО Олексій Олександрович